

ABORDAREA COGNITIV-CONSTRUCTIVISTĂ A PROCESULUI EDUCAȚIONAL ÎN FORMAREA ÎNȚIALĂ A STUDENȚILOR- ARHITECȚI ȘI DESIGNERI

Tatiana FILIPSKI ^{1*},
Angela MUNTEANU ¹,
Otilia RUDIC ²

¹Departamentul Arhitectură, Facultatea Urbanism și Arhitectură, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

²Departamentul Urbanism și Design Urban, Facultatea Urbanism și Arhitectură, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

*Autorul corespondent: Tatiana FILIPSKI, e-mail: tatiana.filipski@udu.utm.md

Abstract. *The article presents a theoretical and practical study focused on the enhancement of the cognitive-constructivist approach to teaching in the context of the initial training of architecture and design students. The paper reveals and analyzes the key concepts and several perspectives of researchers regarding the cognitive-constructivist approach to the educational process in higher education institutions.*

Additionally, important educational aspects related to the initial training of students are highlighted and described, such as objectives, content, active-participatory teaching-learning-evaluation methods and procedures, and research from the perspective of cognitive-constructivist instruction. Scientific arguments are provided regarding the improvement of the initial training of architecture and design students within the cognitive-constructivist approach to the educational process. Examples of best practices are offered to validate the effectiveness of the cognitive-constructivist approach in the development of curricular disciplines in higher education. Furthermore, some fundamental principles promoted through the cognitive-constructivist approach are reflected, emphasizing the active participation of the learner in the learning process through personal experiences.

This study outlines, analyzes, and validates the positive impact of formal and non-formal activities on the creation of new learning spaces.

Keywords: *cognitive-constructivist approach, educational process, initial training, formal, non-formal, and informal activities.*

Introducere

În contextul dezvoltării fenomenului globalizării, instituțiile superioare de învățământ se concentrează pe oferirea serviciilor educaționale de calitate, care presupun efectuarea reformelor prin revizuirea și îmbunătățirea permanentă a curriculelor disciplinare și *centrarea pe student*. Astfel, în procesul educațional se urmărește elaborarea unor obiective, conținuturi, metode/procedee *activ-participative* de predare-învățare-evaluare și cercetare din perspectiva instruirii cognitiv-constructiviste, care să conducă la realizarea a două principii importante:

- învățarea prin participarea activă a educabilului la studierea, cunoașterea și aprecierea valorilor culturale;
- dezvoltarea interesului, a creativității și a spiritului de promovare a frumosului prin creații artistice personale.

În această ordine de idei, este necesar să precizăm, că abordarea cognitiv-constructivistă a procesului educațional, este una complexă, focalizată pe construirea cunoștințelor studenților prin interacțiunea cu mediul ambiant și prin aplicarea în practică a conceptelor teoretice studiate.

Educația tinerei generații din perspectivă cognitiv-constructivistă oferă oportunități inovatoare și captivante de achiziționare a cunoștințelor, formare și dezvoltare a abilităților, competențelor și atitudinilor ce contribuie la fortificarea gândirii critice, analizei și sintezei, gândirii creative, a comunicării, a cooperării sociale, consolidând respectul pentru diversitatea culturală etc.

Dat fiind faptul, că universitatea se orientează spre încurajarea cercetării și a transferului tehnologic, abordarea cognitiv-constructivistă a procesului de instruire reprezintă o prerogativă în construirea cunoștințelor studentului prin interacțiunea directă cu obiectul investigat, cu specialiști din diverse domenii de activitate într-un mediu propice și colaborativ de învățare activă.

Așadar, dezvoltarea vertiginoasă a societății contemporane impune regândirea procesului de învățământ la nivel global, iar universitățile trebuie să se manifeste *proactiv* pentru a face față tuturor provocărilor parvenite.

Repere introductive ale abordării cognitiv-constructiviste a procesului de educație în formarea inițială a studenților-arhitecți și designeri

Teoria educației este știința studierii complexității componentelor și desfășurării proceselor pedagogice, care presupune un tip de analiză de largă cuprindere: *de sens* (de termeni ai limbajului educației), *analiză de structură și de funcționare a proceselor pedagogice*, *analiză genetică de evoluție a ideilor pedagogice*; *analiză de context* (a situațiilor și a relațiilor pedagogice); *analiză de orientare* (a direcționării genurilor și formelor educației) și *analiză instituțională, de organizare și realizare a educației* [1, p. 11]. Anume de aceea, instituțiile superioare de învățământ urmează să-și stabilească valențele și obiectivele, fundamentele pedagogice, finalitățile, conținuturile, determinându-și tehnologia instructiv-educativă, inclusiv resursele și posibilitățile sale în relațiile de colaborare cu instituțiile culturale și sociale axate pe educație la nivel formal, nonformal și informal.

Pentru ca să atingem scopul acțiunii educative este necesar să gândim, proiectăm, realizăm, să monitorizăm și să evaluăm rezultatele scontate. Astfel, managerii universitari și cadrele didactice se vor orienta spre implementarea unor proiecte instituționale de durată cu precizarea scopurilor, adică a intenționalității pedagogice, a strategiilor, a formelor și a metodelor de colaborare și desfășurare a acțiunilor educative în cadrul studierii disciplinelor formale (istoria artelor, educația artistico-plastică, ergonomia, proiectarea de arhitectură etc.). În această ordine de idei, devine clar că va fi absolut necesar să se determine scopul și tehnologia educațională pentru studierea mai profundă a unor conținuturi curriculare prin intermediul abordării cognitiv-constructiviste a procesului de educație în instituțiile de învățământ superior.

În unison cu alte *Teorii ale educației*, menite să faciliteze procesul de învățare, susținând centrarea pe cel educat vine *paradigma cognitiv-constructivistă*, care, în viziunea noastră, poate fi explorată cu succes în educație prin racordarea la toate conținuturile universitare, întrucât oferă un suport sigur și substanțial pentru organizarea și desfășurarea eficientă a acesteia. **Argumentele științifice fiind următoarele:**

- **constructivismul cognitiv este fundamentat pe teoria dezvoltării cognitive** a lui **J. Piaget**, conform căreia progresul dezvoltării individului are un caracter stadial. În fiecare stadiu devin accesibile anumite operații ale gândirii și strategii mentale și evident, că cunoașterea acestora va putea ajuta specialiștii la proiectarea adecvată a activităților, ceea ce va contribui cu siguranță la dezvoltarea inteligenței studenților;
- **cunoștințele se construiesc printr-o interacțiune permanentă a persoanei cu mediul**. Să ținem cont de faptul că studentul acționează ca *un om de știință în devenire*; acesta explorează activ obiectele, mediul, ideile; experimentează [2, p. 58-59]. Acțiunile enumerate le putem valorifica cu succes în atât în context formal, non-formal cât și informal.

- **acordăm un rol activ studentului în procesul de învățare**, plasându-l în medii stimulatoare pentru *învățarea prin cercetare și descoperire*, obiectiv foarte important al învățământului universitar.

J. Piaget pune accentul pe armonizarea materiilor de învățământ, respectiv a conținuturilor prevăzute de programele analitice cu structurile de gândire ale educabilului, iar contemporanul lui, psihologul rus **Л. С. Выготский**, susținea, că *dezvoltarea cognitivă este în esență un proces social, că învățarea se poate transforma în dezvoltare; învățarea precedă dezvoltarea*, iar *zona proximei dezvoltări* asigură legătura între ele [2, p. 69]. Așadar, în timp ce **J. Piaget** descrie și susține dezvoltarea individului ca pe o construcție internă, **Л. С. Выготский** insistă asupra rolului interacțiunii sociale în dezvoltarea inteligenței, abordând natura umană ca pe un *produs sociocultural*, iar *zestrea transmisă de la o generație la alta a definit-o ca instrument cultural* [Apud, 65].

Bineînțeles că aflându-ne în aria încercărilor de a fundamenta din punct de vedere pedagogic educația la nivel universitar, ne-am condus de *constructivismul cognitiv* [Ibidem, p. 57] și de *constructivismul social* cu privire la înțelegerea procesului de învățare. Reieșind din constatările efectuate, am stabilit că respectarea stadiilor dezvoltării cognitive și centrarea pe dezvoltarea zonei proxime în organizarea procesului educației studenților-arhitecți și designeri, necesită de la aceștia nu numai anumite competențe, ci și flexibilitate, capacități de motivație, de colaborare și inter-relaționare, ceea ce ar contribui la organizarea activităților într-un mod interactiv și original.

Una din cele mai valoroase constatări realizate în baza cercetărilor savantului rus **Л. С. Выготский** este în unison cu scopul și importanța educației. Această idee poate servi drept punct de reper în explicarea esenței și a motivației educației studenților-arhitecți și designeri. Deci, odată ce natura umană este considerată *drept produs sociocultural, iar tânăra generație trebuie să beneficieze de înțelepciunea acumulată de generațiile anterioare, preluând cultura specifică, respectiv realizările intelectuale, materiale, științifice și artistice ale acestora, pentru a le dezvolta în continuare* [Apud 3, p. 73], educația universitară reprezintă un mijloc important de formare/dezvoltare profesională a studenților.

În pofida faptului, că *paradigma constructivistă* nu întrunește consensul cercetătorilor și nici al practicienilor, ea ocupă tot mai mult teren în procesul educațional, consideră D. Sălăvăstru [65], continuându-și gândul cu o concluzie tranșantă, conform căreia, *dincolo de anumite limite, introducerea progresivă a unor demersuri constructiviste în practica didactică, pe diferite componente ale procesului de predare-învățare-evaluare, poate fi extrem de benefică atât pentru studenți, cât și pentru profesori* [Ibidem, p. 144]. Aceleași viziuni împărtășesc mai mulți pedagogi și cercetători din domeniul științelor educației [4], [5], [6], [7], [8], [9] etc.

Experimentând un șir de elemente cognitiv-constructiviste în diverse activități curriculare și extracurriculare la disciplinele *Studiul formei și Pictura*, din cadrul *Universității Tehnice a Moldovei* (UTM), ne-am convins de eficiența acestora. La fel, putem menționa faptul, că schimbul de experiență atât între studenți, cât și între cadrele didactice în contextul semnării unor acorduri de colaborare la nivelul instituțiilor de învățământ cu instituțiile culturale, pot contribui la creșterea calității educației universitare, studentul devenind partener al profesorului în procesul de predare-învățare.

În cele ce urmează vom prezenta exemple de bune practici desfășurate în incinta *Muzeului Național de Artă al Moldovei*, axate pe aplicarea unor elemente cognitiv-constructiviste în procesul educațional al studenților-arhitecți, designeri și urbaniști UTM și al elevilor *Centrului de Excelență în Construcții din Chișinău* (CECC) (Figura 1, 2, 3, 4, 5, 6).

Figura 1, Figura 2. Studenții UTM, sunt implicați în calitate de mentori pentru publicul muzeal în elaborarea unor lucrări din ceramică cu ocazia sărbătorii *Noaptea Europeană a Muzeelor*

Figura 3, Figura 4. Studenții-arhitecți și designeri UTM, împreună cu elevii de la CECC, implicați în colaborare constructivă și schimb de experiență la disciplina *Studiul formei* desfășurată în MNAM

Figura 5, Figura 6. Studenții-urbanști UTM, implicați în calitate de mentori pentru publicul muzeal în realizarea unor lucrări *origami*, cu ocazia sărbătorii *Noaptea Europeană a Muzeelor*

Așadar, după cum se poate observa, activitățile prezentate sau desfășurate, plecând de la următoarele principii fundamentale promovate prin abordarea cognitiv-constructivistă a procesului educativ:

- *învățarea activă*, care presupune implicarea prin participarea activă a studenților în procesul de învățare, profesorii ghidându-i să-și construiască cunoștințe proprii;
- *învățarea prin experiență*, care presupune aplicarea cunoștințelor teoretice în practică într-un context real, considerate esențiale în formarea studenților-arhitecți și designeri;
- *contextualizarea cunoștințelor*, care presupune învățarea și dobândirea cunoștințelor mai eficientă în contexte reale;
- *colaborarea*, care presupune, că colaborarea între studenți facilitează schimbul de informații și idei contribuind, la generarea unor idei inovatoare în soluționarea problemelor.

În contextul abordării cognitiv-constructiviste a procesului de instruire a studenților-arhitecți și designeri, alături de dezvoltarea profesională se conturează importanța formării convingerilor morale, a unității dintre conștiință și conduita morală, interconexiunea acestora cu frumosul/esteticul, ceea ce va asigura precizarea și proiectarea conținuturilor, perspectivelor, și strategiilor vizate în cadrul instituțiilor de învățământ superior.

Concluzionând, abordarea cognitiv-constructivistă în procesul de educație este foarte importantă în formarea inițială a studenților-arhitecți și designeri prin încurajarea acestora să-și construiască singuri cunoștințele teoretice, aplicându-le în practică prin realizarea proiectelor de arhitectură, design, a lucrărilor de desen, pictură etc.

Referințe:

- [1] C. C. Marin, *Teoria și metateoria acțiunii educative*. Reconsiderare, adăugiri și demersuri aplicative București: Editura Aramis, 2003. 207 p. ISBN 978-58940-3-0.
- [2] D. Sălăvăstru, *Psihologia învățării: teorii și aplicații educaționale*. Iași: Editura Polirom, 2009. 228 p. ISBN 978-973-46-1525-4.
- [3] G. Pănișoară, *Psihologia învățării. Cum învață copiii și adulții?* Iași: Editura Polirom, 2019. 294 p. ISBN 978-973-46-7700-9.
- [4] A. N. Crișan, *Strategii curriculare în învățământul universitar*. Iași: Institutul European. 2023. 254 p. ISBN 978-606-24-0006-4.
- [5] E. Cocoradă, *Introducere în teoriile învățării*. Iași: Editura Polirom, 2010. 216 p. ISBN 978-973-46-1811-8.
- [6] S. Cristea, *Fundamentele Pedagogiei*. Iași: Editura Polirom, 2010. 399 p. ISBN 978-973-46-1562-9.
- [7] C. Cucuș, *Educația estetică*. Iași: Editura Polirom, 2014. 222 p. ISBN 978-973-46-4978-5.
- [8] E. Joița, *Educația cognitivă*. Iași: Editura Polirom, 2002. 248 p. ISBN 973-681-100-X.
- [9] T. Filipski, L. Cuznetov, *Some pedagogical aspects of museum education of pupils and students from the perspective of collaboration between the art museum and learning institutions*. În: Creative Education Journal States Impact Factor: 1.01. March 2022 (Vol. 13, No. 3) ISSN Online: 2151-4771; ISSN Print: 2151-4755 Pp.794-802 DOI: 10.4236/ce.2022.133052; https://www.scirp.org/pdf/ce_2022032114030994.pdf